

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลวิธีการศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เกิดความชัดเจน ได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนเพื่อให้ผลที่ได้จากการศึกษามีความถูกต้อง ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตเนื้อหา

เนื้อหาในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยเลือกศึกษาจากจำนวน 3 ตำบลในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ขั้นที่1 (พึ่งตนเอง) ในปีพ.ศ 2552 จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สำนักงานสาขาแม่โจ้ ได้แก่ ชุมชนบ้านสันป่าสัก ตำบลสันทรายหลวง ชุมชนเมืองวะ ตำบลเมืองเด่นชุมชนร้องเม็ง ตำบลหนองแห้ง โดยจะศึกษาปัจจัยทั้ง 3 ด้านดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านบุคคล

1.2 ปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจของครัวเรือน

1.3 ปัจจัยด้านสนับสนุนส่งเสริมจากภาครัฐ

(วโรทัย โกศลพิศิษฐ์กุล, 2550 : 1)

2. ขอบเขตประชากร

เกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ขั้นที่1 (พึ่งตนเอง) ในปีพ.ศ 2552 จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สำนักงานสาขาแม่โจ้ ได้แก่ ชุมชนบ้านสันป่าสัก ตำบลสันทรายหลวง ชุมชนเมืองวะ ตำบลเมืองเด่น ชุมชนร้องเม็งตำบลหนองแห้ง รวมทั้งสิ้น 114 ครัวเรือน (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สำนักงานสาขาแม่โจ้, 2553)

3. ขนาดตัวอย่างและวิธีการคัดเลือกตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ จะศึกษาจากจำนวนประชากรทั้งหมดที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นที่1 (พึ่งตนเอง) ในปีพ.ศ 2552 จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สำนักงานสาขาแม่โจ้ ได้แก่ ชุมชนบ้านสันป่าสัก ตำบลสันทรายหลวง ชุมชนเมืองวะ ตำบลเมืองเด่น ชุมชนร้องเม็ง ตำบลหนองแห้ง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าอิสระมี 2 ประเภท คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) คือ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นที่1 (พึ่งตนเอง) ในปีพ.ศ 2552 จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สำนักงานสาขาแม่โจ้ ได้แก่ ชุมชนบ้านสันป่าสัก ตำบลสันทรายหลวง ชุมชนเมืองวะ ตำบลเมืองเด่น ชุมชนร้องเม็ง ตำบลหนองแห้ง

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) คือข้อมูลที่ได้จากเอกสารวิชาการและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อเกษตรกรอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ในการทำบัญชีครัวเรือน

1. การรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิคือ แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก อาชีพเสริม รายได้เฉลี่ย รายได้จากภาคการเกษตร หนี้สินเงินกู้ของครัวเรือน ในปัจจุบัน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การประกอบอาชีพของสมาชิกในครัวเรือน การจัดทำบัญชีครัวเรือน ความต่อเนื่องในการจัดทำบัญชีครัวเรือน และการจัดทำบัญชีครัวเรือนในปัจจุบัน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ส่วนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อเกษตรกรอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ในการไม่จัดทำบัญชีครัวเรือนสำหรับเกษตรกรที่ไม่มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน

โดยมีปัจจัยทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจของครัวเรือน ปัจจัยด้านการสนับสนุนส่งเสริมจากภาครัฐ แต่ละข้อมีคำตอบให้เลือกเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) เป็น 5 ระดับ โดยแบ่งช่วงของระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ใช้มาตรวัดแบบลิเคอร์ท (Likert Type Scale) โดยกำหนดการให้คะแนนในแต่ละระดับความคิดเห็น ดังนี้

น้อยที่สุด	มีค่า	1	คะแนน
น้อย	มีค่า	2	คะแนน
ปานกลาง	มีค่า	3	คะแนน
มาก	มีค่า	4	คะแนน
มากที่สุด	มีค่า	5	คะแนน

จากนั้นนำคะแนน ของเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลที่ระบุมาคำนวณน้ำหนัก ค่าเฉลี่ยในแต่ละปัจจัย โดยมีเกณฑ์ค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับความเห็น
4.51 – 5.00	หมายถึง มากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง มาก
2.51 – 3.50	หมายถึง ปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง น้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง น้อยที่สุด

ในเกณฑ์การศึกษาค้นคว้าได้ใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด , 2543 ก:101)

การวัดระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อปัจจัยที่มีผลต่อเกษตรกรอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ในการทำบัญชีครัวเรือน จะศึกษา ปัจจัย 3 ด้าน ดังนี้

1. ปัจจัยด้านบุคคล
2. ปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจของครัวเรือน
3. ปัจจัยด้านการสนับสนุนส่งเสริมจากภาครัฐ

จากการวัดระดับความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยที่มีผลต่อเกษตรกรอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ในการทำบัญชีครัวเรือน จะนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาแปลความหมายถึงระดับความคิดเห็นโดยพิจารณาค่าเฉลี่ยดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 – 5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อปัจจัยด้านนั้นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.50 หมายถึง ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อปัจจัยด้านนั้นอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50 หมายถึง ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อปัจจัยด้านนั้นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50 หมายถึง ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อปัจจัยด้านนั้นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.50 หมายถึง ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อปัจจัยด้านนั้นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม จะนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) ทั้ง 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจของครัวเรือน และปัจจัยด้านการสนับสนุนส่งเสริมจากภาครัฐ ดังนี้

2.1 วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ อัตราส่วนร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย เลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวัดค่าเฉลี่ยของข้อมูล และการกระจายของข้อมูล

2.2 ส่วนของแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ลักษณะข้อคำถามแบ่งเป็นแต่ละด้าน โดยมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละระดับ และได้กำหนดค่าคะแนนของคำถามดังนี้

น้อยที่สุด	มีค่า	1	คะแนน
น้อย	มีค่า	2	คะแนน
ปานกลาง	มีค่า	3	คะแนน
มาก	มีค่า	4	คะแนน
มากที่สุด	มีค่า	5	คะแนน

จากนั้นนำคะแนน ของเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลที่ระบุมาคำนวณน้ำหนัก ค่าเฉลี่ยในแต่ละปัจจัย โดยมีเกณฑ์ค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย		ระดับความเห็น
4.51 – 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	มาก
2.51 – 3.50	หมายถึง	ปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง	น้อย
1.0 – 1.50	หมายถึง	น้อยที่สุด

ในเกณฑ์การศึกษาครั้งนี้ได้ใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด , 2543 ก:101)

2.3 ปัจจัยที่มีผลต่อเกษตรกรอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ในการทำบัญชีและไม่ทำบัญชีครัวเรือน ใช้วิธีการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation) เพื่อให้ได้ปัจจัยที่มีผลต่อเกษตรกรอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ในการทำบัญชีและไม่ทำบัญชีครัวเรือน โดยตัวแปรหรือข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ทั้งตัวแปรอิสระ และตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงปริมาณ

เพื่อการทำการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation) ปัจจัยที่มีผลต่อเกษตรกรอำเภอ สันทรายจังหวัดเชียงใหม่ ในการทำและไม่ทำบัญชีครัวเรือน โดยการนำเกณฑ์การให้คะแนน ในแต่ละระดับ ที่มีต่อแต่ละปัจจัยทั้งดังนี้

น้อยที่สุด	มีค่า	1	คะแนน
น้อย	มีค่า	2	คะแนน
ปานกลาง	มีค่า	3	คะแนน
มาก	มีค่า	4	คะแนน
มากที่สุด	มีค่า	5	คะแนน

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อเกษตรกรอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ในการทำ บัญชีและไม่ทำบัญชีครัวเรือน จะนำข้อมูลเกษตรกรทั้ง 92 ครัวเรือน มาวิเคราะห์สหสัมพันธ์ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่

1. ปัจจัยด้านบุคคล
2. ปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจของครัวเรือน
3. ปัจจัยด้านการสนับสนุนส่งเสริมจากภาครัฐ

ในการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ เป็นการวิเคราะห์ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อหาข้อสรุปว่าตัวแปร 2 ตัว มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ถ้ามีความสัมพันธ์มีความสัมพันธ์มากน้อยเพียงใด โดยจะไม่สนใจว่าตัวแปรใดเป็นตัวแปรอิสระ หรือตัวแปรตาม หรือไม่สนใจว่าตัวแปรใดเป็นสาเหตุ หรือตัวแปรใดเป็นผล

การพิจารณาความสัมพันธ์ว่ามีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด จะพิจารณาจาก ค่าสัมประสิทธิ์ (Correlation Coefficient) หรือ ค่า r ซึ่งมีเครื่องหมาย + และ - การทดสอบถ้าค่า $r = 1$ แสดงว่าความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 2 ตัว มีความสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์ สามารถที่จะขีดเส้นตรงได้ ถ้า r เข้าใกล้ 1 แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันมาก r เป็น 0 หรือ $r = 0$ แสดงว่าตัวแปรทั้ง 2 ตัว ไม่มีความสัมพันธ์ต่อกัน ถ้า r ใกล้ 0 แสดงว่า มีความสัมพันธ์กันน้อยมาก (ยุทธ ไกยวรรณ, 2552 : 38)

ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2550 : 314)

1. ถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มีค่า .70 ถึง .90 ถือว่ามีความสัมพันธ์กันสูง (ถ้าสูงกว่า .90 ถือว่าอยู่ในระดับสูงมาก)
2. ถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มีค่า .05 (ประมาณ .30 ถึง .70) ถือว่ามี ความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง
3. ถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เข้าใกล้ .00 (ประมาณ .30 และต่ำกว่า) ถือว่ามี ความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับต่ำ
4. ถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็น .00 แสดงว่าไม่มีความสัมพันธ์กันเชิง เส้นตรง (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2537 : 314)

การพิจารณาเครื่องหมาย + หรือ - ถ้ามีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันจะมี เครื่องหมายเป็น + กล่าวคือ เมื่อตัวแปรตัวหนึ่งมีค่าเพิ่มขึ้น ตัวแปรอีกตัวหนึ่งก็จะมีค่าเพิ่มขึ้นตามไปด้วย แต่ถ้าเครื่องหมายเป็น - เมื่อตัวแปรตัวหนึ่งเพิ่ม ตัวแปรอีกตัวหนึ่งจะมีค่าลดลง

ข้อมูลของตัวแปรที่จะนำมาวิเคราะห์สหสัมพันธ์ หรือหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวนั้น ขึ้นอยู่กับวิธีที่ใช้ในการหาความสัมพันธ์ เช่น

- วิธีเพียร์สัน โพรดักต์โมเมนต์ (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ข้อมูลของตัวแปรต้องอยู่ในระดับช่วง (Interval) และระดับ อัตราส่วน (Ratio)
- วิธีสเปียร์แมนแรงค์ (Spearman Rank Correlation) ตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์ ข้อมูลจะต้องอยู่ในระดับเรียงอันดับ (Ordinal Scale)
- X^2 (Chi-Square) ตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์ข้อมูลจาอยู่ในระดับกลุ่ม (Nominal Scale)
- วิธีหาความสัมพันธ์บางส่วน (Partial Correlation Coefficient) ข้อมูลที่นำมา วิเคราะห์ต้องอยู่ในระดับช่วง (interval) ของระดับอัตราส่วน (Ratio) (ยูทธ ไกยวรรณ, 2552 : 39)

การทดสอบสหสัมพันธ์เป็นการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยผู้ศึกษาเลือกใช้วิธีในการหาความสัมพันธ์ โดยใช้วิธีเพียร์สัน โพรดักส์โมเมนต์ (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ซึ่งวิธีเพียร์สัน โพรดักส์โมเมนต์ (ρ) เป็นการทดสอบว่า X และ Y มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2546 : 352) โดยที่ข้อมูลของตัวแปรต้องอยู่ในระดับช่วง (Interval) และระดับอัตราส่วน (Ratio)

จากสมมติฐานการค้นคว้าอิสระทั้ง 3 ข้อ ได้สมมติฐานทางสถิติดังนี้

จากสมมติฐานที่ 1 จะได้

$$H_0 : \rho = 0$$

$H_0 : X_1$ และ Y ไม่มีความสัมพันธ์กัน

หรือ

$$H_1 : \rho \neq 0$$

$H_1 : X_1$ และ Y มีความสัมพันธ์กัน

จากสมมติฐานที่ 2 จะได้

$$H_0 : \rho = 0$$

$H_0 : X_2$ และ Y ไม่มีความสัมพันธ์กัน

หรือ

$$H_1 : \rho \neq 0$$

$H_1 : X_2$ และ Y มีความสัมพันธ์กัน

จากสมมติฐานที่ 3 จะได้

$$H_0 : \rho = 0$$

$H_0 : X_3$ และ Y ไม่มีความสัมพันธ์กัน

หรือ

$$H_1 : \rho \neq 0$$

$H_1 : X_3$ และ Y มีความสัมพันธ์กัน

จากการศึกษาแบบจำลองสามารถระบุตัวแปรดังนี้

Y คือ เกษตรกรอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ผู้ทำและไม่ทำบัญชีครัวเรือน

X_1 คือ ปัจจัยด้านบุคคล

X_2 คือ ปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจของครัวเรือน

X_3 คือ ปัจจัยด้านการสนับสนุนส่งเสริมจากภาครัฐ